

te erkennen "zolang zon en maan zullen bestaan". Het leger van Travancore werd ontbonden en de *Raja* diende voortaan ernstig rekening te houden met het advies van een Britse resident aan zijn hof. Toch behield Travancore een zekere mate van autonomie als *Indian Native*

be was een excentrieke figuur die het karige salaris dat hij vanuit London ontving uitdeelde onder de armen. Hij gaf niets om persoonlijk gemak of uiterlijk vertoon en als hij een bezoek bracht aan de Britse resident in de hoofdstad Trivandrum schiep hij grote consternatie door zijn ver-

zending, waarschuwde hij zijn zuster in een brief om zendingsrapporten uit India niet al te serieus te nemen. Mentaal en fysiek gebroken verliet Ringeltaube Zuid-Travancore in 1816. Hij ging aan boord van een schip naar Batavia maar kwam daar nooit aan. Waarschijnlijk stierf hij op zee. Zijn trouwe aanhangers in Zuid-Travancore waren er echter vast van overtuigd dat God hem had weggenomen, net als Enoch. Ringeltaube werd door Britse zendingen gevolgd, merendeels vastberaden mensen, diep overtuigd van hun roeping. Het evangelie dat zij brachten was echter sterk gekleurd door individualisme, ondernemingslust en vooruitgangsgeloof. Dat mag kenmerkend genoemd worden voor de cultuur van het negentiende-eeuwse Europa en voor de maatschappelijke groepen waaruit de zendingen afkomstig waren: ambachtslieden, geschoolde arbeiders en winkeliers. Deze klasse van 'kleine luyden' was betrokken in een brede, sociale emancipatiebeweging, en hun zendingsactiviteiten waren daarvan mede een uitdrukking. Hun inspanningen resulteerden in de vorming van een kerkelijke organisatie die rond de eeuwwisseling 60.000 leden bedroeg, zes procent van de plaatselijke bevolking. Na 1947 verenigde de LMS zich met andere zendingskerken in de *Church of South India*, waarmee de Gereformeerde Kerken van Nederland momenteel een nauwe relatie onderhouden.

Plantage-arbeiders in Travancore: nieuw diensthuis.

State, en pas na de onafhankelijkheid (1947) werd het opgenomen in de deelstaten Kerala en Tamilnadu.

In 1806 deed de eerste Protestantse zending zijn intrede in Travancore. Die eerste zending was *Wilhelm Ringeltaube*, een Pruis in dienst van de *London Missionary Society (LMS)*. Hij had zich in 1806 in het dorpje Mayiladi gevestigd en hield het daar in zijn eentje bijna tien jaar vol. Ringeltau-

waarloosde voorkomen. Zijn conversatie was volgens tijdgenoten echter meer dan fascinerend. Ringeltaube's zendingswerk resulteerde in een kleine christengemeente van ongeveer duizend mensen, bijna allemaal onaanraakbare palmboomklimmers en landslaven. Hij hield van zijn mensen maar kon er ook met bitterheid over spreken. Hij bestempelde zijn bekeerlingen als luizen in zijn pels. En gezien hun economische afhankelijkheid van de

Opvallende bij de vorming van plaatselijke kerken in Zuid-Travancore was allereerst het verschijnsel van de zogeheten massale geloofsovergang. Ondanks de individuele benadering van de zendingen sloten mensen zich meestal in groepen aan. Het voordeel daarvan was ongetwijfeld dat veel van de bestaande sociale samenhang bewaard kon blijven, en bekering derhalve niet hoefde te leiden tot uitstoting uit de eigen gemeenschap.

Een ander opvallend kenmerk was, dat de Indiase christenen bijna allemaal afkomstig waren uit de laagste kasten van palmboomklimmers en landarbeiders. Brahmanen stonden soms bij het open raam van een kerkgebouwtje minzaam toe te kijken, om na afloop van de dienst een